

Hans Kongelige Majestets naadigste Beretning til Norges Rigets Storthing om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede.

Bi Oscar, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders,

Gjøre vitterligt:

Overenstemmende med Rigets Grundlov skulde Hans Majestæt herved meddele det nu forsamlede Storthing Beretning om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationen Repræsentanter sidst vare samlede.

Tilgangen af nye Studerende til Universitetet var i forrige Aar 169 eller 56 flere end i 1879.

En Forhøielse af den for Lærerne ved de offentlige høiere Almenskoler bestemte Afslounning er anset nødvendig. Hertil sigtende Forslag vil derfor blive Storthinget forelagt.

En Plan for Udvibelse af Stiftsseminariernes Kursus fra to- til trearigt er blevet udarbejdet og vil blive Storthinget forelagt i Forbindelse med Forslag om Bevilgning af de til denne Reforms Iværksættelse for næste Budgettaar fornødne Midler. Forslag vil derhos blive fremsat om Bevilgning til Oprettelse af 2 Lærerindeseminarier.

Det fra forrige Storthing hvilende Forslag til Lov om Skoler for Abnorme vil påany blive Storthinget forelagt.

Den Kommission, der ved Kongelig Resolution af 29de November 1879 blev nedsat for at tage Dissenterloven af 16de Juli 1845 under Revision og afgive Forslag angaaende hvilke Forandringer den bør undergaa, tilendebragte i Høst

1*

fine Arbeider og afgav motiveret Udkast til ny Dissenterlov. Over dette Udkast er derpaa Erklæringer indhentede fra Rigets Biskoper, og Sagen er for Tiden under videre forberedende Behandling.

Restaurationsarbeiderne paa Trondhjems Domkirke have været fortsatte efter Planen, idet der i det forløbne Aar fremdeles har været arbeidet paa Restaurationen af Kirkens Østfib; Kongeindgangens Istandsstelelse er fuldført.

Oplysningsvæsenets Kapitalfonds Formue var ved Udgangen af Aaret 1879 omtrent 16,530,700 Kroner, deri indbefattet 1,567,950 Kroner, tilhørende forskellige geistlige Embeder.

Til samme Tid udgjorde det geistlige Byggefonds Kapital omtrent 359,220 Kroner.

Det geistlige Enkepensionsfonds Kapital, som ved Udgangen af Aaret 1878 udgjorde 3,932,500 Kroner, er i Aaret 1879 steget til 3,938,800 Kroner, medens den opsparede Rentebeholdning den 31te December 1879 var 21,900 Kroner.

Det Nordlandske Kirke- og Skolefonds Kapitalformue var ved Udgangen af Aaret 1879 1,232,624 Kroner.

Den i forrige Aars Høst udgivne Fattigstatisistik for 1877 og Opgaverne for 1878 lade formode, at der med Aaret 1877 efter er indtraadt en Periode, i hvilken Antallet af understøttede Trængende, der i Aarene 1870 til 1876 var i Aftagende, igjen er i Tiltagende.

I det sidstforløbne Aar er der meddelt naa-

digst Stadfæstelse paa 37 nye offentlige Stiftelser eller Legater med en samlet Kapitalformue af omrent 651,000 Krone.

Heller ikke for indeværende Storthing vil der blive fremsat nogen Lov proposition angaaende Omorganisation af den militære Netspleie, hvorom Betcnning med tilhørende Lovudkast foreliger fra en Kongelig Kommission. Af de af de militære Autoriteter mylig afgivne Erklæringer er fremsat en Nætte Indvendinger dels mod Hovedprinciperne i Kommissionens Arbeide, dels mod Enkelthederne i samme, hvorhos flere have udtalt sig for Ønskeligheden af, at denne Sags Afgjørelse henstaar, indtil der er blevet fattet Bestemmelser med Hensyn til det hvilende Armeorganisationsforlag.

Der er befalet nedsat en Kommission til at tage under Overveielse og i Tilfælde afgive Forslag til Regler angaaende Kontrol med Forsikringselskaber. Det er derhos paalagt Kommissionen, saasnart den dertil ser sig i stand, at afgive Betcnning om, hvorvidt og i Tilfælde i hvilken Udstrækning der bør føges tilveiebragt Bestemmelser angaaende Aktieselskabers Netsforhold i Almindelighed.

Udgifterne ved Lovovertrædelsers Paatale m. B., der i 1878 udgjorde Kr. 740,640, have i 1879 andraget til Kr. 722,000.

Det samlede Fangebelæg i Rigets Strafarbeidsanstalter er i Aaret 1880 steget noget; det udgjorde ved Arets Begyndelse 1064, hvoraf 809 Mænd og 255 Kvinder og ved Arets Slutning 1103, hvoraf 841 Mænd og 262 Kvinder.

Bed Kongelig Resolution af 17 Juni 1880 er Bodsfængslets Distrift udvidet til ogsaa at omfatte Tromsø Stift, forsaavidt angaar mandlige Forbrydere, der ere dømte til Strafarbeide i 5te Grad, og som, naar Straffens Fuldbyrdelse skal paabegyndes, ere i Alderen mellem 18 og 30 Aar. Bidere er ved en anden Kongelig Resolution af samme Dato foretaget yderligere Omordninger med Hensyn til de under de forskellige Strafanstalter henhørende Distrakter, væsentlig i Diemed at fremme Evakueringen af Christiania Tugthus for Mandsfanger.

Sundhedstilstanden i Riget har i det Hele været god.

Høstens Udsald har i det Hele været tilfredsstillende for Høst, særdeles tilfredsstillende for Kornet, men under et Middelsaar for Potetes.

Torskefiskerierne gave i 1880 et særdeles be-

tydeligt Kvantum. Fiskepriserne vare imidlertid gjenemgaaende lave. Sildefiskerierne maa i det Hele antages at have givet et ikke ubetydeligt Udbytte.

De uehdige Forhold, hvorunder vor Industri i senere Tider har arbeidet, har i det forløbne Aar bedret sig noget, idet navnlig Fabrikerne overhovedet have været fuldt beskæftigede.

Handelsomsetningen har været temmelig stor og dens Resultat gunstigt for Trelasthandelens Bedkomimende, men i det hele middelmaadigt, hvad Fiskehandelen angaar.

Stibsfartens Udbytte har været ret godt især i Sammenligning med de foregaaende Aar.

Discontoen har været lav og Tilgangen paa Laanekapital betydelig.

Før Storthinget vil blive fremsat Forslag til Lov om Haandværksdristen i Kjøbstederne, væsentlig stemmende med det forrige Storthing derom forelagte Lovudkast.

Bed den i Paris i afgigte Høst afholdte Kongres angaaende den industrielle Ejendomsret var Norge repræsenteret ved en særlig Befuld mægtiget.

Bygningen for den geografiske Opmaaling og det statistiske Centralbureau er blevet fuldført og tagen i Brug.

Arbeidsdriften ved de af Storthinget bevilgede Beiarbeider er i det Væsentlige foregaaet i Overensstemmelse med den for samme lagte Plan. Nærmere Forklaring isaahenseende vil blive Storthinget meddelt i Forbindelse med Forslaget om Bevilgning til Beivæsenet for Terminen 1881—1882.

Paa de under Udførelse værende Jernbaneanlæg have Arbeiderne i det forløbne Aar været fortsatte overensstemmende med den vedtagne Plan. Jernbanen fra Eidsvold til Hamar, der har en Længde af 58 Kilometer, fuldført i afgigte Høst, og ved denne Banes Åbning for Trafiken den 8de November sidstleden er nu tilveiebragt sammenhængende Jernveisforbindelse mellem Rigets nordenfjeldske og søndenfjeldske Distrakter.

Den samlede Længde af de for ordiner Drift aabnede Jernbaner udgjorde ved afgigte Aars Udgang 1119 Kilometer, medens 447 endnu er under Bygning. Af de endnu under Bygning værende Jernbaner er imidlertid den ca. 100 Kilometer lange Bane fra Throndhjem over Meraker til Rigsgrænsen saavidt færdigbygget, at den efter stedfundene foreløbig Besigtelse har funnet

tages i Brug for midlertidig Drift i Forbindelse med tilstødende Jernbaneanlæg paa svensk Side af ca. 50 Kilometers Længde eller til Dufved Station.

Undersøgelser for nye Jernbaneanlæg har ogsaa i den forløbne Tid om end i indskrænket Maalestok fundet Sted.

Den mellem de forenede Riger og Frankrig bestaaende Handelstraktat er ved Deklaration af 30te November 1880 blevet forlænget til at gjælde indtil den fra en af Parternes Side opsiges med 6 Maanedes Varsel.

Forsikringssummerne for de i den almindelige Brandforsikringsindretning forsikrede Bygninger udgjorde den 1ste Juli 1880 for Kjøbstad-Afdelingen Kr. 374,789,810 og for Land-Afdelingen Kr. 215,143,710, tilsammen Kr. 589,933,520.

Kjøbstad-Afdelingens opsparede Fond udgjorde ved Udgangen af 1880 omtrent Kr. 3,350,000, Land-Afdelingens til samme Tid omtrent Kr. 350,000.

Rigets Toldindtræder, der for indeværende Budgettermin ere anslaaede til Kr. 18,600,000, have i 1880 udgjort Kr. 18,556,000.

Bændevinsafgiften, der for Budgetterminen 1879—80 er anslaaet til Kr. 3,400,000 har i Tilvirkningsterminen 1879—80 udgjort Kr. 3,506,000, hvori fragaar omtrent Kr. 730,000 som Skattekodtgjørelse for til Udlændet udført Brændevin.

Maltafgiften, der for Budgetterminen 1879—80 er anslaaet til Kr. 2,300,000, har i Tilvirkningsterminen 1879—80 udgjort Kr. 1,986,000, hvori kommer til Fradrag omtrent Kr. 90,000 som Skattekodtgjørelse for til Udlændet udført ØL.

Den til Revision af Rigets Matrikelskyld oprettede Hovedskylddelingskommision fortæller fremdeles Bearbejdelsen af det ved dens Besaringer vundne Materiale og det øvrige Tilendebringelsen af dens Hverv forberedende Arbeide.

Kongsberg Sølvværk har i Budgetaaret 1879—80 givet en Produktion af omtrent 4,600 Kilogram fint Sølv og et Overflud af omtrent 119,000 Kroner, foruden Renter af dets Driftsfond, medens Overskudet i Budgettet var anslaaet til 113,000 Kroner.

Bed Myntindretningen paa Kongsberg paabegyndtes i September Maaned 1880 en Udmynntning for Statskassen af Kr. 60,000 i 50 Ører og Kr. 60,000 i 10 Ører, som vil blive tilendebragt Vaaren 1881.

Statskassens næstaende Fordringer, som ved Udgangen af 1879 udgjorde Kr. 36,646,100 beløb sig ved Udgangen af 1880 til Kr. 24,439,000.

Statskassens synkende Fond, der efter Beretningen til sidstforsamlede Storthing udgjorde Kr. 2,352,990, er fremdeles bleven forøget ved, at Renterne af Fondets Obligationer ere blevne anvendte til Indkjøb af Obligationer. Ved Udgangen af 1880 var Fondet saaledes Eier af Statsobligationer til Beløb Kr. 2,414,660.

Den ifølge Storthingsbeslutninger og Kongelige Resolutioner af 1869, 1873 og 1876 oprettede særlige Afdeling af Statskassens synkende Fond, der efter ovennævnte Beretning var Eier af Kr. 140,670, eiede ved Udgangen af 1880 Kr. 166,930.

Statskassens kontante Beholdning, der ved Udgangen af 1879 udgjorde Kr. 12,738,600 udgjorde ved Udgangen af 1880 Kr. 9,151,589, som dog udelukkende hidrørte fra Midler tilveiebragte ved Statslaan.

Rigets Statsgjeld, der ved Udgangen af Aaret 1879 udgjorde Kr. 100,468,000 udgjorde ved Udgangen af 1880 Kr. 104,396,000.

Siden Udgangen af 1879 er den amortisable Statsgjeld forøget med £ 881,000 eller omtrent Kr. 16,000,000 i 4 %'s rentebærende Statsobligationer udgjørende den af Laangiverne fast overtagne Del af det under 24de Marts 1880 for et Beløb af £ 1,156,000 eller omtrent Kr. 21,000,000 affluttede Statslaan. Om Samtykke til Afhændelse af de for den øvrige Del af Laanet £ 275,000 eller omtrent 5 Millioner Kroner udførdbelige Partialobligationer vil naadigt Proposition blive forelagt Storthinget.

Af de ved Statslaanet af 1880 tilveiebragte Midler er overensstemmende med sidste Storthings Beslutning efter forudgaaet Opfigelse blevet indfriet den pr. 15de Juli 1880 resterende Kapital af Statslaanene af 1858 & 1863 til Beløb omtrent Kr. 9,410,000 samt de under 28de April og 13de December 1879 for Statskassens Tilskud til Hypothekbankens Grundfond udførdbige Obligationer af samlet Beløb 1 Million Kroner.

Statskassens Beholdning af Preferenceaktier i den norske Hovedjernbane, der ved Udgangen af 1879 udgjorde £ 140,420 er i 1880 forøget med £ 1,680 og udgjør altsaa nu £ 142,100 som have kostet i Indkjøb omtrent Kr. 2,796,000. Af de til Dækelse af Aktiernes Indkjøbssum udførdbige 4½ % uopfigelige Statsobligationer

havdes ved Udgangen af 1879 en Beholdning til Paalydende Kr. 77,200 som er blevet afhændet i 1880. I det Hele er til Dækkelse af Præserenceaktiernes Indkjøbsjum udførdiget og afhændet Obligationer til Paalydende Kr. 2,960,000, som er udbragt til omtrent Kr. 2,770,000.

Hypothesbanken, om hvis Virksomhed Storthinget vil erholde førstilt Meddelelse, har i 1880 udstedt Obligationer til Paalydende Kr. 9,984,000 og udlant omtrent Kr. 10,072,000.

Bed Armeen afholdtes f. A. de almindelige Øvelser.

Bed Krigsskolen og ved Instruktionskolen til Uddannelse af Infanteri-Officerer uden fast Løn bestodes Afgangsexamen af henholdsvis 14 og 34 Elever, hvilke ere ansatte som Sekondløjtnanter.

Bed Krigsskolen er i forrige Åar Planen af 26de August 1872 traaadt i Kraft for nederste Afdeling, hvori paa Grund af manglende Tilgang dog kun er optaget et Antal af 6 Elever.

7 Elever have i 1880 underkastet sig og bestaaet Afgangsexamen ved den militære Højskole.

I afvigte Åar har Indkommandering af udfkrevne Mandskaber kun fundet Sted i yderst ringe Udstrækning.

I Årets Löb have følgende militære Kommissioner været i Virksomhed, nemlig en Kommission til Behandling af de foreliggende Arme-Organisations og Værnepligtsspørgsmaal, — den norske-svenske Geværkomite, fra hvilken er fremkommet Forslag om Antagelse af et Magasin gevær for de forenede Rigers Armeer, — samt en norsk-svensk Artillerikomite.

Til Ømarbejdelse af de for den norske og for den svenske Arme gjældende Tjenestereglementer er befalet nedsat en norsk-svensk Kommission.

En Haandbog for den menige Infanterist er udgivet.

Nogle i Generalstabens udarbeidede Krigsspilkarter ere uddelte til Infanteriaafdelingerne.

Kongsberg Vaabenfabrik har i f. A. afleveret 5,160 Stkr. Remingtongeværer.

Bed Skars Krudtverk er forarbeidet 26,219 Kilogr. Geværkrudt.

Bed Hovedarsenalets Verksteder og Laboratorium har Arbeidet været drevet omtrent i samme Udstrækning som tidligere.

Ingeniørarbeiderne ved Rigets Fæstninger

og Exercerpladse have været drevne paa sædvanlig Maade.

Paa Oscarsborgs Hovedbatteri er fuldført en 3die Kanonstand og et Ammunitionsmagasin med Travers, hvormed Arbeidsdriften ved Befæstningsanlæggene, til hvilke forrige Storthing intet bevilgede, i Slutningen af 1880 standfæste.

Barakkebygningerne paa Exercerpladsene Malde- og Ulvensletten ere fuldførte.

Den geografiske Opmaaling har været fortsat i Romsdals samt sydre og nordre Trondhjems Amt, hvorhos Befaring af tidligere opmaalt Terrain har fundet Sted i Akershus Amt.

Hydrografiske Undersøgelser ere foregaaede i Strøget om Smølen og Hitteren.

Oplodning af Havbunden har fundet Sted mellem Villa Fyr og Vigten, hvorhos en Del Misvisningsobservationer ere foretagne.

7 nye Karter ere udkomne i Handelen.

Bed Marinens Hovedværft er en Kanonbaad af 1ste Klasse og en af 2den Klasse for Tiden under Arbeide. Til Øvelse af Officerer og Mandskaber er, foruden Øvelse med Exercerstibet Desideria, foretaget Togter med Korvetterne Møsen og Nornen, Briggen Statsraad Erichsen samt en Afdeling, bestaaende af Monitoren Mjolner, 2 Dampkanonbaade af 2den Klasse og 4 Do. af 3die Klasse. Torpedovælser ere afholdte ved Tønsberg.

Nye Fyre ere anlagte paa Kjeungsskjær og Værø.

Nye Mærker og Fortsæningsindretninger ere anbragte paa forskellige Steder.

Fleste Arbeider til Forbedring af Havn og Seilbø paa Kysten ere foretagne eller under Udførelse.

Den i 1877 nedsatte Kongelige Havnearbeids-kommision har afsluttet sin Virksomhed og afgivet Indstilling med Forslag til Havnearbeider m. v. i Fiskeridistrikterne.

I Postgangen har der kun fundet faa og mindre væsentlige Udvidelser Sted. Efter Abningingen af Eidsvold — Hamarbanen er der fra 8de November 1880 befordret Post paa hele Fernbanesystemet mellem Christiania og Trondhjem og underholdt et Omkarteringskontor under Navn af „Nordbanernes Postexpedition“.

Postvæsenets Indtægter have i Budgetterminen 1879—80 andraget til et noget større Beløb end i næstfølgaaende Termin. Det tør viistnok anta-

ges, at disse Indtægter ogsaa for indeværende Budgettermin ville blive noget større end paaregnet.

Med de tidlige anskaffede Diligencevogne er der fra Slutningen af Juni til i Begyndelsen af September 1880 for vedkommende Stationsholderes Regning underholdt Diligencefart mellem Lillehammer og Beblingsnæs, mellem Gjøvig og Odnes og mellem Odnes og Lærdalsøren. Farsten har i alle tre Ruter givet bedre Udbytte end i forrige Fartsaar.

Telegrafvæsenets Indtægter have i det forløbne Aar vist nogen Fremgang. Udvidelser af Statens Linier have ikke fundet Sted, derimod er der meddelt det store Nordiske Telegraffelskab Koncession paa Anlæg af 2de Kabler fra Arendal, henholdsvis til Göteborg og til Newcastle.

Revisionsdepartementet har fremdeles set sig ifstand til at holde Revisionsvæsenet paa et i det Hele taget tilfredsstillende Standpunkt.

Hans Kongelige Majestæt forbliver Norges Riges Storthing med al Kongelig Naade og Ændest velbevaagen.

Givet paa Stockholms Slot den 31te Januar 1881.

Under Vor Hånd og Rigets Segl.

D h c l r.
(L. S.)

R. Kierulf.

Lehmann.